

מסורת הש"ס

(6) הא אמר מה שלילי בש"ל
(3) פסחים (א) (ב"ק מג.)
מנחות מג. כ"ג. (4) אפסחים
(1, 2) (ד"ל רמב"ם) (ד"ל רש"י)

הגהות הב"ח

(8) נב" ומה הוא מיר הוא
דאמר מוסקני: (9) ת"ח
ד"ה לעפמייה וכו' אין לו
אלא דפסקי נטל פסוק:
(10) במ"ד דגני מערבא
קאמר דלדידי לא וכו' דלי
ועין הי' זביניה וכו':

מוסף רש"י

בעל חוב. של מיהא, חזון
וגרובה, חזון, מהם, חזון
נפלה להם מהם כדכתיב
(יבמות צ"ג.)

מ"ט מעות דלא. שקיל נהו ככור פי שנים ודאי היינו טעמא דידן משום
דלאו הני מעות כו': לאו הא קרקע שבק אנוהון. דאי הוה צעי ליה
הוה מסלק ליה כווי: ועוד האמר [מר]. רבה דלאמר צענדל דהיא
כנתא דהיא לה נתן בן צנה הגאולה לבעל ורואיה הוה היא צנה לירושא
ומהה היא צנה ואמ"כ ממה הסבא
ואתא בעל וקא צענ ירושת הוקנה
כליו אשמו קיימת ושלחו מהם דהיינו
בני מערבא שאין הבעל נוטל משום
דהו הנהו קרקעות ראוין לאשמו אם
מתום הוקנה בחייה והרי ממה היא
בחי הוקנה ואין הבעל נוטל כראוי
כדמוחוק דלאמר רבה מסבא טעמא
דבני מערבא שאין הבעל יורש דהוה
ליה ראו ולא מוחוק לנת של זמן
שהוקנה בחיים אין לנת נהן כלום
שחרי אם מכרה הוקנה הנכסים בחי
הנת ומכרתה קיימת כן אלו נכסי
הלוה אע"פ שראויים לה לנת המלוה
חובו מהן כיון שלא הגישו ליה המלוה
מחיים ראוין לה דהא אי הוה צעי ליה
הוה זבין וזין ומסקל ליה לרלוה כווי

או בקרקע אחרת חזון מוז המלך הא קרקע הוה ליה ראו ואין הנכור
נוטל כראוי פי שנים: ועוד. קשיא אחרת לרב נחמן דחשיב מעות
מוחוקות טפי מקרקעות הא אפ"כ הוה ליה למימר משום דקרקע של
זה או מוחוק טפי למלוה דהא הוא דלאמר משום רבה בר אבהו יתומים
בני מלוה שנטו קרקע מן הלוה בחובת אביהן בע"מ של אביהן שנתמייב
לו אביהן מעות חזון וגובה אותה מהן ואם לא היה מוחוק ביד אביהן
בחייה חזון יוכל בע"מ לגבותו והלא אילו קנו היתומים אחר מיתת אביהן
קרקע מי יוכל לגבותו והלא משנה שלמה שנינו בכורות (דף נ"ג.) שאין
האשה נוטל ממוכר כמותה כראוי ובע"מ כיוצא בו ומגלגלו דיתמי לא
משמעדי לבע"מ כן כתוב בפ"י רבינו חננאל: לטעמייהו דבני מערבא
אמר' וכן לא סבירא לן. ושיעורא הוא דקמשי רבה אנה ורב נחמן לא
סבירא לן דבני מערבא דשלחו מהם כלל אלא כרז יהודה ארבע שמואל
דאמר [קד]. אליבא דרבנן אין הנכור נוטל פי שנים כמלוה ודפסקי: נמי
הלכתא לקמן [ע"ב] לא שנה גבו מעות לא שנה גבו קרקע אין הנכור נוטל
פי שנים. ואפי' לרב נחמן דלאמר יתומים שגבו קרקע בחוב אביהן בע"מ
חזון וגובה אותה מן אפי' מודה דלגבי ככורה לא חשיב קרקע הלוה
מוחוק למלוה ולא שקיל בה ככור פי שנים כדפסקין הלכתא לקמן [ע"ב]
והכא היינו טעמא דרב נחמן דמפרש בפסחים בפ"י כל שעה (א). דליתמר
[ע"ג] בע"מ אפי' אמר למפרע הוה גובה רבא אמר מכאן ולהבא הוה גובה
דלא חשיב מוחוק אלא משעת גבייה ואילך וכדמפרש החם טעמא דרבא
כיון דליוה ליה ליה זוי הוה מסלק ליה זוי אשתכח דהשתא הוה דקא
קני ומוטיבין לרבא ממה דלאמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו יתומין
שגבו קרקע כו' אי אחרת בשלמא למפרע הוה גובה אשמו להכי חזון
וגובה אותה מהן כדמאן דבני ליה מחיים דאנוהון דמי אלא אי אחרת
מכאן ולהבא הוה גובה לא יחא אלא חזין יתמי ואילו קנו יתמי נכסי
מי משמעדי לבע"מ רבא אמר רב נחמן דלאמר רבה בר אבהו יתומין
דמשעבד ליה הוה ליה לזבוחו ה"ג משעבד לדידי מדר' נחמן כו' וההוא
שיעורא דמסבא הוה דהא רבא דהלכתא כותימה לגביה דאפי' הוה משני
לכא דרב נחמן הכי הלך אפי' ר"ג לא חשיב לקרקע של ליה מוחוק
למלוה עד שחבא ליה משום דאי הוה צעי הוה מוזין ליה עד השתא
שכחא דממילא אחר רבנן דלא שקיל מלוה מיבעי אלא לדידהו בקרקע
מעות יש לו לטעמייהו דבני מערבא קאמר דלאמר רב נחמן למימר לדידי
במלוה פי שנים דחשיבין לה מוחוקת למלוה ואתא רב נחמן למימר לדידי
לא שנה גבו קרקע לא שנה גבו מעות אין לו דק"ו הוה דלאמר לעיל [קד]:
שכחא דממילא אחר רבנן דלא שקיל מלוה מיבעי אלא לדידהו בקרקע
מודו לי מיהא דלא שקיל דהאי ארעא לא שנק להו אנוהון כדאמרין
לקמן [ע"ג] שלחו מהם הלכתא כרע ענ דפריש רבה טעמייהו דאי קדים
כנתא כו' דמהתם שמעי' דלא חשיב בני מערבא לקרקע של ליה
מוחוק למלוה הלכך האי שלחו מהם דלעיל [קד]: מיבעי לן לאוקמי צענות
ולא בקרקע דלא חשיב דבני מערבא אנני מערבא ומשום הכי אמר
רב נחמן גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו ומיהו לא סבירא ליה אלא
בין קרקע בין מעות אין לו כדפריש". ורבה נמי לטעמייהו דבני מערבא
קאמר לדידי ל"ש מעות לא שנה קרקע אין לו כדכרז יהודה אמר שמואל
דהא לא היה אנוהון מוחוק לא כהאי קרקע ולא כהאי מעות מיהא בני
מערבא כיון דחשיבי ל"י מוחוק במלוה ויטול בה הנכור פי שנים איכא
למימר דבגבו קרקע הוה דקאמר דיש לו דדמי מוחוק טפי
ממעות דהא אשתעבד ליה מיהא בחייו אבל הני מעות לאו
אשתעבדו ליה כלל ובגבו מעות מודו לי דאין לו והאי דשלחו מהם
דבני מערבא כו' החם ודאי בדין הוה דלא ירית בעל דה"ל ראו לגמרי
ולא אשתעבדו לא לבעל ולא לאשמו הני נכסי דוקנה כלל שחרי
לא לוחה מן הבת ומן בעלה כלום ואי קדים כנתא חזנה וזינה
אבל נכסי ליה כיון דמשתעבד במלוה וזינה לא יוכל לטרוף מן
הלקוחות הרי הן כמחוקין בידי ויסקל בהו ככור פי שנים אבל גבו
מעות ודאי אין לו:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קכה.

לטעמייהו דבני מערבא קאמר' ולא סבירא לן. פי"ה דבין רב
נחמן ובין רבה סבירא מרייהו אליבא דנפשייהו דבין
גבו קרקע ובין גבו מעות אין לו והא דקאמר רב נחמן דבע"מ חזון
וגובה אותה מהן היינו כדמלכא (ו) (רבה) משום דר' נחמן ולפירושו הא
דפסקי לעיל רב נחמן כרבי היינו דוקא
כשגב ולא במלוה וקשה דלרב נחמן
עיקר התיורן דמשני לדידיה חסר מן
הספר דלא משני מדי מההוא דיתומין
שגבו בחובת אביהן ועוד דכפרק שזר
שגמג ד' ו' (ב"ק דף מג.) ה"ל למיפרק
ולוקמה בין לרבה בין לרב נחמן בין
גבו מעות בין גבו קרקע ומיהו זה י"ל
שהיי' ראין להאריך דלא דבר רבה
ורב נחמן כהדיא בין גבו קרקע בין
גבו מעות אין לו (ו) דכפרק גט פשוט
(לקמן דף קעה): מוכח מההוא דסבר
רבה שענדלא לאו דלאורייתא קאמר
דסבר רבה אליבא דנפשיה דבין גבו
קרקע בין גבו מעות אין לו להכי משקשה
כקאמר ונפשיטות ממה שדברו כהדיא
רב רב נחמן ור"מ מפרש לטעמא

דבני מערבא קאמר' ולא סבירא לן הכי אלא לדידי' בין גבו קרקע בין
גבו מעות אין לו כדלאמר גבי האי כנתא דאפי' גבו קרקע אין לו כ"ש
גבו מעות וכן מוכיח בפ"י גט פשוט דלרבה בין גבו קרקע בין גבו מעות
אין לו כיון דשענדלא לאו דלאורייתא ויהא דלאמר גבו קרקע יש לו אליבא
דבני מערבא דלאמר הנכור נוטל פי שנים כמלוה ומסמכר ליה טפי
לאוקמי בקרקע ולא צענות והא דלאמר בני מערבא גבי כנתא דהו
ראוי אע"פ דהו קרקע היינו משום שהבעל לא היה מוחוק מעולם ולא
היה לו ולאשמו שום חוב מעולם על הכנתא שישמעבד לו הקרקע ולכן
הו ראו אלא גבי מלוה הו מוחוק אפי' לא יוכל לטרוף אפי' אם מכר כווי
אם שטר חוב הו שלא בצחירות מ"מ היכא דלא מכר הו מוחוק כיון
שהיה משעבד לו בחובו והא דקאמר רבה טעמא משום דאי קדמה
כנתא חזנה וזינה אפי' לאו אליבא דבני מערבא (ו) דלדידהו
מלה כדפי' אפי' זינה אפי' לאו טעמא דנפשיה קאמר לדידי' אפי' במלוה
הו ראו משום דאי זבין הו זבני ועו"ל דלרבה אפי' אי זבין לא הו
זבניה וזינה הו ראו וגבי האי כנתא דוקא לריך להאי טעמא משום
דסבר רבה כל האומר אחריו כאומר מעשיו דמי והו כלילו הו
מוחוק מעיקרא אלא משום דאי קדמה חזנה דהו זינה וזינה הו
דמי ראו אלא בני מערבא ליה להו כדלאמר מעשיו דמי ומעט
דזינה וזינה לא הו חזון ראו כדלאמר גבי מלוה אלא סבירא דלאו
כאומר מעשיו דמי ולא הו מוחוק בו מעולם ורב נחמן סבר בין גבו
קרקע בין גבו מעות יש לו כמו שהביא אפי' מההוא דיתומין שגבו
קרקע בין גבו מעות אין לו לפי מה שכתבנו
רבא משום דר' נחמן דלרב נחמן אליבא דנפשיה ודאי סבר דאפי' גבו
קרקע יש לו והא דקאמר רב נחמן קרקע אין לו היינו אליבא דבני מערבא
דלאמר גבי כנתא דקרקע הו ראו ו"מ ומנה ליה לרב נחמן דלגבי
קרקע יש לו כרב נחמן וגבי כנתא היינו טעמא דלא נשמעבד לבעל
הקרקע ולא הו מוחוק בו מעולם ו"ל סבירא ליה לרב נחמן דמפלגי בני
מערבא בין גבו קרקע לגבו מעות מדלא קאמר הנכור נוטל פי שנים
במלוה בין גבו קרקע בין גבו מעות מסתברא ליה לרב נחמן דטפי הו
מוחוק צענות מבקרקע ו"מ כפרק שזר שגמג ד' ו' (ב"ק דף מג.)
פריך ולוקמה לרבה בגבו מעות ור"ג בגבו קרקע ומשני ה"מ לבני
מערבא וכו' קאמר אינהו בגרושה כרבי דחשיב מלוה מוחוק לכן
אוקמה בגרושה השתא לפ"מ לרבנן נמי לריך לאוקמי בגרושה
לר"ג דאית ליה בין גבו קרקע בין גבו מעות יש לו ו"ל דנקט כרבי
משום רבה דלדידהו דסבר בין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו א"כ
לאוקמי בגרושה אלא לרבי והוה מני לרבה לאוקמה בלא גרושה וכרבנן
(ו) וכן לפ"ה הוה מני בין רבה ובין ר"ג לאוקמי בלא גרושה וכרבנן אלא
דיתא ליה ליבא אפי' לרבי ור' יעקב דלאורייתא חזון לפירושו
הקובע" לא הוה מני לאוקמי כרבנן דרבה ור"ג אליבא דר"ל דלאמר
לא אמר ר"ע דלא ירית לה בעל אלא כדופר שאינו משתלם אלא
לאחר מיתה אבל שאר נזקין ירית לה בעל ואליבא דדידהו אליטריבו
ליה לשגויי האי דקמי הכה אשה ויאלו לדידהו דלא ירית בעל בגרושה
כו' ולא מני לאוקמי כרבנן ובלא גרושה דלא"כ שום נזקין לא ירית
בעל דהא בין גבו קרקע בין לא גבו אין לו ור"ל קאמר
דשאר נזקין ירית והיינו ע"כ כרבי:

לידתי

מחם לקמן הלכתא כרב ענ כו' וכדמפרש רבה מסתבר טעמייהו
דבני מערבא כו' החם ודאי בדין הוה דלא ירית בעל דה"ל ראו לגמרי
ולא אשתעבדו לא לבעל ולא לאשמו הני נכסי דוקנה כלל שחרי
לא לוחה מן הבת ומן בעלה כלום ואי קדים כנתא חזנה וזינה
אבל נכסי ליה כיון דמשתעבד במלוה וזינה לא יוכל לטרוף מן
הלקוחות הרי הן כמחוקין בידי ויסקל בהו ככור פי שנים אבל גבו
מעות ודאי אין לו:

נכסאי

קשיא כו' ועוד. היכי כתיב
אמרו דקרקע של ל' הא סר
רוא דאמרו: בחאי כשעה
דסבא דלקמן מיסבא
טעמא דבני מערבא. דשלחו
מתם וקבעו הלכי כותיה
דרב ענ דאמר ליתא ואל
ליתוי יתאי ובעל לא ירית
משום דשביא איתיה
בחי' כנתא וכן הבעל נוטל
כראוי כמחוקין. ומשום
הכי אמר רבא לקמן
מיסבא טעמייהו דבני
מערבא ראי קימא כנתא
בחייה חזנה וזינה וזיני
אלמא דלא מוזיק הוה
בידי הבעל כל זמן דלא
אתא לדידהו הכי נמי ליתכא
דבני קרקע בחוב אביהן
אמאי נוטל ככור פי שנים
והא אפי' דאית להו שטר
ויכאן דבני ההוא חוב
דמי אפי' הכי אנוהו מוחוק
הא קרקע בדידהו דאנוהון
כלום דהא אי בעי בעל
חוב מצי לזבני לאחייני
ולמיתן להו קרקע אחייני.
אי נמי פ"י סקול הוה
כווי ולא בקרקע והוה
ליה הא קרקע דאי ולא
מוחוק ואין הנכור נוטל
פי שנים כראוי כמחוקין
ואמאי אמר ליתכא דבני
קרקע יש לו פי שנים:
ולרוב נחמן כשיא אמר שטר
כו' ועוד. קשיא אחייני
אמאי אינו נוטל בקרקע:
האמי רב נחמן אמר רבה
בר אבהו יתומין שגבו
קרקע בחובת אביהן. שהיה
אחר חיוב לאביהן: בעל
חוב. שיריה אביהן חיוב
לו. חזון וגובה אותה
מהן. מן היתומים (כמו)
דאי יביק ליהון אנוהון
קרקע ודמוחוק בידו דבני
ליה בעל חוב של אביהן
דמי אפי' דלא שפקה לה
אנוהון גבייהו אלא ראויה
להו (4) מיחייב אנוהון אפי'
הכי גבי ליה מינייהו דלא
מצי למיטען ליה מטלטלי
היינו שטר שבק אבואג
גבן מטלטלי לבעל חוב לא
משמעדי אלא כיון דבני
קרקע דמי כפאן דמוחוקת
בחי' אנוהון א"כ אבא גמי
ככור אפאי גבו קרקע אין
לו פי שנים הא כמחוקין
דפיא. השתא אררז קשיא דרב
נחמן אררז נחמן: אמר
ליה לא לדידי קשיא ולא
לרב נחמן קשיא. במילתיך
קיימין והאי דאמאי לעיל
גבו קרקע יש לו גבו מעות
אין לו ורב נחמן גבו דאמר
יש לו אין טעמא דבני
מערבא פפריש' דשלחו
מתם ככור נוטל פי שנים
במלוה לדידי הכי שמישע
לי יסבירא להו גבו קרקע
יש לו רב נחמן ששיעור ליה
דסבירא להו לבני מערבא
דבני מעות יש לו וכן לא
סבירא לן כווחייהו וליהוה
לככור פי שנים במלוה:
לא בקרקע ולא במעות:
מאי משיעור דסבא. דההוא
שבי' מר דאמר להו

(6) אפי' זבין ראויה ליה
מנכ"ה דליתין